

УДК 343.97

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-3-131-137

Федір КІРІЛЕНКО[©]

кандидат юридичних наук

(Міністерство внутрішніх справ України)

УМИСНЕ ЗНИЩЕННЯ АБО ПОШКОДЖЕННЯ ЧУЖОГО МАЙНА, ВЧИНЕНЕ ШЛЯХОМ ПІДПАЛУ в 1960–2018 РОКАХ

Розглянуто статистичні дані 1960–2018 років, які відображають рівень злочинів, пов'язаних з умисним знищенням або пошкодженням чужого майна шляхом підпалу. Основну увагу зосереджено на динаміці зареєстрованих злочинів. Матеріали можуть бути корисними для посадових і службових осіб державних органів, органів місцевого самоврядування, громадських активістів, журналістів, науковців тощо, які займаються проблемами правової статистики. Дослідження ґрунтується на офіційній статистиці органів внутрішніх справ України 1960–2018 років. Матеріали доповнено первинними статистичними даними.

Ключові слова: злочин, знищення/пошкодження майна, підпал, структура, динаміка, географія злочинності.

Постановка проблеми. Одним з найважливіших елементів кримінологічної характеристики умисного знищення майна шляхом підпалу є кількісно-якісні показники вчинення цього злочину, до яких належать рівень, структура, динаміка і географія. Повноцінна характеристика умисного знищення або пошкодження майна шляхом підпалу потребує врахування низки власне кримінологічних елементів, серед яких кількісно-якісні показники умисного знищення або пошкодження майна шляхом підпалу, характеристика особи злочинця, що вчиняє умисне знищення або пошкодження майна шляхом підпалу, причини й умови умисного знищення або пошкодження майна шляхом підпалу. Ця тенденція була не рівномірною і в окремі роки відбувалося зменшення рівня злочинності. Загальний стан злочинності можна прослідкувати за поданими до статті таблицями.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Свого часу питанням дослідження вчинення злочинів щодо знищення чи пошкодження майна шляхом підпалу присвятили свої публікації такі науковці, як Р. С. Белкін, А. В. Іщенко, В. О. Коновалова, В. С. Кузьмічов, В. К. Лисиченко, В. А. Образцов, І. Ф. Пантелєєв, А. Б. Сахаров, В. Ю. Шепітько та ін. Окремі аспекти вчинення зумисних підпалів злочинів висвітлювалися у працях М. В. Безуглова, М. С. Брайніна, А. С. Григор'яна, Г. Г. Зуйкова, М. І. Ісраїлова, Г. Н. Казакова, А. Я. Качанова, В. В. Колеснікова, В. Г. Лукашевича, Г. М. Мінковського, Б. В. Мегорського, Г. М. Степанової, М. Л. Цимбала, З. Е. Шиманової. Науковим підґрунтям цього дослідження слугуватимуть праці Л. Д. Гаухмана, В. Н. Кудрявцева, В. О. Навроцького, С. А. Тарарухіна, що присвячені загальним проблемам кримінально-правової кваліфікації. Однак, незважаючи на низку розробок, у працях науковців не виконано порівняльний аналіз відповідальності за ці злочини в різних історичних епохах та не враховано дані офіційної звітності, яка відображає динаміку злочинів, пов'язаних із умисним знищенням або пошкодженням майна шляхом підпалу в 1960–2018 роках.

Метою й завданням цієї статті є дослідження статистичних даних 1960–2018 років, які відображають результати діяльності органів внутрішніх справ щодо розкриття злочинів, пов'язаних із умисним знищенням та пошкодженням майна, зокрема такого, що вчинене шляхом підпалу.

Елементами наукової новизни статті є інформаційна база дослідження, оскільки праця базується на результатах вивчення звітних даних Міністерства внутрішніх справ України за 1960–2018 роки. Матеріали можуть бути корисними у науково-дослідній сфері, у навчальному процесі тощо.

© Кіріленко Ф. О., 2020

ORCID iD : <https://orcid.org/0060-0003-3646-5371>

kirilenko.fedir@mvs.gov.ua

Виклад основного матеріалу. Під час кваліфікації умисного знищення або пошкодження чужого майна шляхом підпалу слід звернути увагу на те, що основним безпосереднім об'єктом цього злочину є врегульовані законом суспільні відносини власності, передусім, відносини щодо володіння, користування та розпорядження майном. Додатковими факультативними безпосередніми об'єктами цього злочину можуть бути: громадська безпека, громадський порядок, довкілля, життя і здоров'я особи. На відміну від тієї самої крадіжки, предмет умисного знищення або пошкодження майна є ширшим, оскільки він включає таке нерухоме майно, як споруди, будівлі та іншу нерухомість, що не може бути викрадена. Зокрема, предметом цього злочину є чуже майно (як рухоме, так і нерухоме), крім окремих його видів, знищення чи пошкодження яких передбачено КК як спеціальний вид знищення чи пошкодження майна [1].

Кримінальний кодекс Української РСР 1960 року (далі по тексту – КК УРСР 1960 року), формулюючи диспозиції статей щодо знищення чи пошкодження майна, використовує не лише такі терміни як «знищення» та «пошкодження», але й «вчинення погрому, підпалу, вибуху», «зруйнування», «загибель», «псування (зіпсування)», «поломка», «потрава» та «каліцтво». КК УРСР 1960 року здійснює охорону державного, колективного та приватного майна не лише у главі II «Злочини проти державної та колективної власності» та главі V «Злочини проти індивідуальної власності громадян», а й статтях інших глав Особливої частини цього кодексу (статті 60, 71, 78, 78-1, 86-2, 91, 127, 144, 147-2, 147-3, 159, 189-5, 193, 198-2, 205, 207, 207-1, 217-1, 217-2, 244, 245, 247, 248, 261). У главі II передбачена відповідальність як за умисне (стаття 89), так і за необережне знищення та пошкодження державного чи колективного майна (стаття 90). Кваліфікуючими ознаками умисного знищення чи пошкодження цього майна названі підпал, зокрема й підпал лісових масивів, інший загально небезпечний спосіб, а також наслідки у вигляді людських жертв або особливо великої шкоди. Відповідальність за необережне знищення чи пошкодження державного чи колективного майна настає, якщо це спричинило людські жертви або інші тяжкі наслідки, в разі відсутності ознак злочину проти громадської безпеки. Щодо індивідуального майна громадян, то статтею 145 глави V передбачено відповідальність лише за умисне знищення чи пошкодження зазначеного майна. Кваліфікований склад злочину утворюють практично ті самі ознаки, що й у статті 89 цього кодексу, крім спричинення тяжких наслідків. Кримінальний кодекс України 2001 року (далі по тексту – КК України), на відміну від КК УРСР 1960 року, відмовившись від охорони державної та приватної власності в різних розділах, передбачив кримінальну відповідальність як за умисне, так і за необережне знищення або пошкодження чужого майна, незалежно від форми власності, у розділі VI «Злочини проти власності» (статті 194 та 196) [2].

Кваліфікуючими ознаками умисного знищення або пошкодження майна (частина 2 статті 194 КК) є вчинення діяння, передбаченого частиною 1 статті 194 КК, шляхом:

- 1) підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом;
- 2) заподіяння майнової шкоди в особливо великих розмірах;
- 3) спричинення загибелі людей чи інші тяжкі наслідки.

Кваліфікація вчиненого за частиною 2 статті 194 КК потребує знання відповідних понять і термінів. Зокрема, підпал – це свідоме спричинення пожежі через застосування джерела вогню до певних об'єктів. Вибух – це стрімке зростання температури та тиску газів (утворення ударної хвилі), спричинене бурхливим протіканням дуже екзоенергетичної хімічної реакції, яка супроводжується виділенням великої кількості газів. Під іншим загальнонебезпечним способом розуміють будь-який інший, крім підпалу та вибуху, спосіб знищення або пошкодження майна, внаслідок якого створюється небезпека життю чи здоров'ю багатьох людей, заподіяння шкоди багатьом матеріальним об'єктам тощо (наприклад, вчинення затоплення чи штучного каменепадку, застосування сильнодіючої отрути для отруєння тварин чи рослин, забруднення земель сільськогосподарського призначення небезпечними відходами чи хімічними речовинами, організація аварії чи техногенної катастрофи тощо). Загальнонебезпечність способу знищення чи пошкодження майна визначається з урахуванням факту створення небезпеки для життя чи здоров'я громадян, властивостей того чи іншого майна, якому заподіюється шкода, засобів чи знарядь знищення чи пошкодження, місця, обстановки та часу вчинення діяння [1].

Згідно зі статтею 194 «Умисне знищення або пошкодження майна»:

1. Умисне знищення або пошкодження чужого майна, що заподіяло шкоду у великих розмірах, карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста двадцяти до двохсот сорока го-

дин, або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.

2. Те саме діяння, вчинене шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом, або заподіяло майнову шкоду в особливо великих розмірах, або спричинило загибель людей чи інші тяжкі наслідки, карається позбавленням волі на строк від трьох до десяти років [4].

Статистичні дані за 1960–2018 роки дають змогу прослідкувати зміни кількості зареєстрованих випадків умисного знищення або пошкодження майна шляхом підпалу.

Тож у 1960-і роки кількість таких випадків збільшувалась протягом усього періоду. На початку періоду їх кількість дорівнювала 752, а на кінець періоду збільшилась до 1392. Питома вага цих злочинів щодо всіх зареєстрованих злочинів за період збільшилась від 0,6 % до 1 %. Питома вага до злочинів за напрямком діяльності карного розшуку збільшилась з 0 % до 1,7 %. Кількість нерозкритих випадків умисного знищення або пошкодження майна, вчиненого шляхом підпалу, навпаки зменшилась від 211 на початку періоду до 15 на кінець періоду.

Серед розкритих випадків умисного знищення або пошкодження майна, вчиненого шляхом підпалу, більшість було скоєно особами у стані сп'яніння (2 449), особами, які раніше вчиняли злочини (957). Неповнолітніми або за їх співучасті скоєно 137 злочинів, групою осіб – 74.

У 1970-х роках спостерігається зниження кількості таких злочинів з 1 325 до 1 152 (крім значного підвищення до 1 511 у 1975 році). Відповідно знижується і їх питома вага (з 1 % до 0,6 %), а питома вага до злочинів за напрямком діяльності карного розшуку – з 1,7 % до 0,9 %. Водночас на фоні зменшення кількості зареєстрованих випадків умисного знищення або пошкодження майна, вчиненого шляхом підпалу, зростає із 18 до 51 кількість нерозкритих таких злочинів. Серед розкритих випадків умисного знищення або пошкодження майна, вчиненого шляхом підпалу, більшість, як і в попередній період, були скоєні особами у стані сп'яніння (8 000) та особами, які раніше вчиняли злочини (1 995). Набагато менше таких злочинів було скоєно неповнолітніми чи за їх співучасті (293) та групою осіб (211).

За статистичними даними, максимальну кількість облікованих злочинів зареєстровано у Донецькій (1 323), Дніпропетровській (1 024), Одеській (889) та Київській (825) областях. Мінімальну – у Закарпатській області (78).

Коливання кількості зареєстрованих випадків умисного знищення або пошкодження майна, вчиненого шляхом підпалу, спостерігаються у 1980-х роках. Зменшення їх кількості спостерігається з 1981 (1 309) по 1987 (735) рік, а наприкінці періоду зростає (від 803 до 1551). Відповідно коливається і їх питома вага до всіх злочинів (з 0,6 % до 0,4 %) та до злочинів за напрямком діяльності карного розшуку (з 1 % до 0,5 %). І надалі зростає залишок нерозкритих злочинів (з 54 до 690).

Найбільшу кількість випадків умисного знищення або пошкодження майна, вчиненого шляхом підпалу, скоюють особи у стані сп'яніння (4 738), хоча це майже вдвічі менше порівняно з попереднім періодом. Особами, які раніше скоювали злочини, вчинено 1 730 таких злочини, групою осіб – 443, неповнолітніми або за їх співучасті – 397. І серед лідерів за кількістю зареєстрованих випадків умисного знищення чи пошкодження майна, вчиненого шляхом підпалу, залишаються Донецька (1 474), Дніпропетровська (1 093), Одеська (892) та Ворошиловградська (790) область. Найменше таких злочинів зафіксовано у Закарпатській (72) та Чернівецькій (99) областях.

У перші роки незалежності України спостерігається тенденція до збільшення кількості випадків умисного знищення або пошкодження майна, вчиненого шляхом підпалу. За перші чотири роки майже вдвічі збільшується їх кількість (з 1 644 до 554), а з середини 1990-х поступово зменшується і в 2000 році становить 1 724. Відповідно змінюється й значення питомої ваги до усіх злочинів (збільшується до 0,5 % у перші 4 роки та зменшується до 0,3 % у другій половині цього періоду) та до злочинів за напрямком діяльності карного розшуку (збільшується до 0,7 % у перші 4 роки та зменшується до 0,4 % у другій половині періоду). Максимальне значення нерозкритих злочинів зафіксовано у 1994 році (2 217), мінімальне – у 1999 (914). Як і в попередні роки більшість злочинів було скоєно особами у стані сп'яніння (3786), майже вдвічі менше – особами, які раніше вчиняли злочини (1 845), групою осіб (1 466), неповнолітніми або за їх співучасті (1 081).

У цей період найбільше зареєстровано злочинів у Дніпропетровській (3 703), Донецькій (1 931), Харківській (1 846) та Луганській (1 653) областях. Найменше – у Черні-

вещькій області (161).

Тенденція до зниження кількості випадків умисного знищення або пошкодження майна, вчиненого шляхом підпалу, спостерігається у 2001–2010 роках, коли їх кількість зменшується в два з половиною рази (з 1 407 до 559), а питома вага до всіх злочинів із 0,28 % до 0,11 %. Зменшується в цей час і залишок нерозкритих злочинів (з 947 до 436). Більшість злочинів із числа розкритих, було вчинено особами у стані сп'яніння (912), особами, які раніше скоювали злочини (623), у групі (520), неповнолітніми або за їх співучасті (355). При цьому лідерами серед регіонів України за кількістю знищення чи пошкодження майна, вчиненого шляхом підпалу, і надалі залишаються Донецька (1 031), Запорізька (560), Дніпропетровська (462), Луганська (430), Одеська (428) та Харківська (409) області. Найменше таких випадків зареєстровано у Рівненській (82) та Тернопільській (86) областях.

У 2011–2014 роках спостерігається коливання кількості таких злочинів з тенденцією до їх збільшення: мінімальну кількість зафіксовано у 2013 році – 587, максимальну – у 2012 році (1 118). Їх питома вага до всіх злочинів збільшується з 0,12 % до 0,2 %. Аналогічна ситуація спостерігається і з нерозкритими злочинами: максимальне значення зафіксовано у 2012 році (989), мінімальне – у 2011 році (488). При цьому, із числа розкритих, найменше злочинів скоєно неповнолітніми або за їх співучасті та групою осіб. Найбільше – у стані сп'яніння та особами, які раніше вчиняли злочини.

Колівання кількості таких злочинів продовжується і в 2015–2018 роках, коли їх мінімальна кількість становить 818 у 2015 році, а максимальна – у 2016 році (1 192). Питома вага до всіх злочинів за цей період становить 0,19 %. А от залишок нерозкритих злочинів збільшується. Якщо порівнювати його з кількістю зареєстрованих злочинів, то можна сказати, що приблизно 90 % випадків умисного знищення або пошкодження майна, вчиненого шляхом підпалу, залишаються нерозкритими. У цей період більшість із розкритих злочинів були скоєні особами, які раніше їх вчиняли (89), дещо менше особами у стані сп'яніння (77), у групі (27), неповнолітніми або за їх співучасті (17). Дані про осіб, які скоїли умисне знищення або пошкодження майна шляхом підпалу, у статистичній звітності МВС України обліковуються із 1967 року.

За роки радянської влади (1967–1990) в Україні було виявлено приблизно 22 312 осіб, які скоїли умисне знищення або пошкодження майна, вчинене шляхом підпалу, з них притягнуто до кримінальної відповідальності 19 164 особи, а їх питома вага становить 0,6 %. За часи незалежності України виявлено 9 813 осіб, які скоїли умисне знищення або пошкодження майна шляхом підпалу. Це вдвічі менше, ніж за радянські роки, а питома вага за часи незалежності України зменшилася до 0,1 %.

Серед засуджених за умисне знищення або пошкодження майна шляхом підпалу, у радянські часи за своїми соціально-демографічними ознаками 57 % становлять особи у віці від 30 до 49 років (11 009). За період незалежності України їх частка збільшується до 73 %, хоча кількість зменшилася до 5 937. Наступною категорією є особи у віці від 25 до 29 років. Їх частка у радянські роки складала 17 %, а за час незалежності України – 15 %. Частка осіб, які скоїли умисне знищення або пошкодження майна шляхом підпалу у віці 18–24 років, становить 12 % у радянські роки та 20 % у роки незалежності України. Частка осіб у віці від 14 до 17 років за радянський період становить 3 %, а за період незалежності – 9 %. Особи у віці старше 50 років, які скоїли умисне знищення або пошкодження майна шляхом підпалу, становили приблизно 9 % у радянські часи та 3 % за часи незалежності України.

За радянські часи 0,8 % (151) від загальної кількості притягнутих до кримінальної відповідальності осіб за умисне знищення або пошкодження майна шляхом підпалу було вчинено учнями професійно-технічних училищ, дещо менше учнями середніх навчальних закладів 0,6 % (109) та учнями вищих навчальних закладів 0,2 % (31). За роки відповідного періоду незалежності України більшість таких злочинів було вчинено учнями середніх навчальних закладів 2,3 % (188), учнями професійно-технічних училищ 1,7 % (134) та вищих навчальних закладів 0,6 % (46).

У 1967–1970 роках поступово, із 519 до 684, збільшується кількість робітників, які пошкодили або знищили майно шляхом підпалу, однак вже у 1970-х роках спостерігається загальна тенденція до зменшення їх кількості (з 509 до 401) відповідно, окрім різкого підвищення у середині періоду до 625.

На початку 1980-х років кількість робітників, які вчинили умисне знищення або пошкодження майна шляхом підпалу, збільшується та у 1983 р. досягла відмітки 458. Однак вже з 1984 р. відновлюється тенденція до зниження кількості робітників, які учинили

умисне знищення або пошкодження майна шляхом підпалу: в кінці періоду їх кількість становить 186, з 1992 по 2000 рік – 159 – 41, з 2001 по 2012 рік – 25 – 3 відповідно. *Із 2013 по 2018 роки у статистичній звітності МВС України відсутня інформація про кількість робітників, які скоїли умисне знищення або пошкодження майна шляхом підпалу.*

Другою категорією осіб за ознакою соціального становища і роду занять, які скоїли умисне знищення або пошкодження майна шляхом підпалу, є колгоспники. Їх частка незначна. Із 1967 по 1970 роки становить 412 – 363; у 1970-х роках – 368 – 228; у 1980-х роках – 256 – 105. Тенденція до зменшення кількості колгоспників, які вчинили умисне знищення або пошкодження майна шляхом підпалу, зберігається і в 90-х роках (з 91 до 26), а в 2001–2012 роках їх кількість зменшується до поодиноких випадків. *Із 2013 року у статистичній звітності МВС України відсутні дані про кількість колгоспників, які скоїли умисне знищення або пошкодження майна шляхом підпалу.*

Статистика свідчить, що у 1960-х роках збільшується кількість працездатних осіб, які не працювали і не навчалися на час умисного знищення або пошкодження майна шляхом підпалу (з 76 до 139). Ця тенденція продовжується до середини 1970-х років, коли кількість таких осіб сягає відмітки 184. У другій половині 1970-х років зафіксовано зменшення кількості таких осіб (із 140 до 129). У 1980-х роках зареєстровано максимальне значення у 1982 році (172), мінімальне – у 1987 році (51), тоді як у 1990-х роках навпаки: мінімальне значення зафіксовано на початку періоду (78), максимальне – в його кінці (287). Починаючи з 2001 року кількість працездатних осіб, які не працювали і не навчалися на час умисного знищення або пошкодження майна шляхом підпалу, зменшується, крім невеликого зростання в 2018 році (43).

Найменшу категорію осіб за ознакою соціального становища і роду занять, які умисно знищили або пошкодили майно шляхом підпалу, становлять службовці. У 1967–1970 роках спостерігається коливання їх кількості: мінімальне значення зафіксовано у 1968 році (27), максимальне – у 1970 році (44). Їх кількість зменшується до 16 на початку 1970-х років і залишається майже стабільною, крім різкого збільшення до 25 у середині цього періоду. На початку 1980-х років зростає кількість службовців, які умисно знищили або пошкодили майно шляхом підпалу, та становить 65 осіб. Коливання їх кількості з тенденцією до зниження прослідковуються й надалі, а в наступні 2002–2018 роки їх кількість не піднімається вище нульової поділки.

За інтенсивністю й характером злочинної діяльності можна виділити осіб, які раніше вчиняли злочини. Упродовж 1967–1970 років кількість таких осіб збільшилася із 342 до 481. У 1970-х роках спостерігаються коливання кількості раніше судимих осіб, які умисно знищили або пошкодили майно шляхом підпалу, з тенденцією до зниження. Максимальна їх кількість зафіксована в 1974 році (375), мінімальна – у 1979 році (216). У 1980-і роки спостерігається подібна ситуація: максимальну кількість раніше судимих осіб, які умисно знищили або пошкодили майно шляхом підпалу, зареєстровано у 1983 році, мінімальну – у 1990 році (86). Тенденція до зниження кількості таких осіб продовжується й у 1990-х роках. За цей період їх кількість зменшується із 87 до 37. За статистичними даними, в 2001–2010 роках відбуваються незначні коливання кількості раніше судимих осіб, які умисно знищили або пошкодили майно шляхом підпалу, з тенденцією до зниження. Їх максимальне значення зареєстровано в 2004 році (33), мінімальне – у 2008 році (11). У 2001 році кількість таких осіб різко зростає до 42, а уже з наступного року зменшується до 39 і в 2018 році становить 21.

Наступну категорію осіб становлять особи у стані сп'яніння. Протягом 1967–1970 років їх кількість становить (760 – 891 відповідно), а в першій половині 1970-х років – від 954 до 1040. Починаючи з 1976 р. дещо зменшується кількість таких осіб (від 876 до 564). На початку 1980-х років значення кількості осіб, які умисно знищили або пошкодили майно шляхом підпалу у стані сп'яніння, збільшується до 617, а вже з 1982 року починає зменшуватися. За цей період кількість таких осіб зменшилась майже вдвічі (з 575 до 245). У 1990-х роках кількість осіб, які умисно знищили або пошкодили майно шляхом підпалу у стані сп'яніння, і надалі зменшується (із 238 до 103). Тенденція до зменшення спостерігається і в 2001–2010 роках, коли кількість осіб, які умисно знищили або пошкодили майно шляхом підпалу у стані сп'яніння, зменшується із 50 до 21. Статистичні дані свідчать, що кількість таких осіб у період 2011–2018 років майже не зазнає змін і залишається приблизно на одному рівні.

Отже, порівнюючи кількість зареєстрованих випадків умисного знищення або пошкодження майна, вчиненого шляхом підпалу, в радянський період і період незалеж-

ності України, ми спостерігаємо тенденцію до збільшення таких злочинів. На сьогодні кількісні показники залишаються стабільно високими і є загроза до їх зростання. Водночас збільшується кількість нерозкритих злочинів. Як бачимо, останнім часом більше 90 % випадків умисного знищення або пошкодження майна, вчиненого шляхом підпалу, залишаються нерозкритими.

Як бачимо із статистичних даних, у роки незалежності збільшується кількість непрацюючих працездатних осіб у стані сп'яніння, притягнутих до кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження майна шляхом підпалу, що може свідчити про нестабільну соціально-економічну та політичну ситуацію в державі. До того ж слід зауважити, що виконаний аналіз свідчить про те, що найбільшу кількість таких злочинів було скоєно у південно-східних регіонах України: Донецькій, Дніпропетровській, Луганській, Одеській, Харківській областях.

Висновки. Отже, дослідження статистичних даних 1960–2018 років щодо умисного знищення або пошкодження чужого майна, вчиненого шляхом підпалу, дозволяє одержати значний обсяг корисної інформації про механізм і засоби підпалу, про умови й обставини, за яких він готувався і був вчинений, про особистість злочинця тощо. Тому спосіб підпалу слід розглядати як обраний злочинцем спосіб вчинення злочину і як засіб встановлення істини у справі. Саме виявлення найпоширеніших способів підпалу, їх дослідження і класифікація мають важливе практичне значення. Дослідження можуть бути покладені в основу правотворчої діяльності, а також слугувати підґрунтям для подальших наукових розвідок стосовно кримінально-правової характеристики умисного знищення або пошкодження майна.

Список використаних джерел

1. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/kval-ok-zlochuniv-25-04-207/lectures/lecture_4.html.
2. Бондарчук Р. О. Знищення або пошкодження майна: історичний аспект. Форум права. 2010. № 2. С. 45–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_2_11.
3. Коржанський М. І. Кваліфікація злочинів : навч. посіб. Вид. 2-ге. Київ : Атіка, 2002. 640 с.
4. Кримінальний Кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001р. № 25–26. Ст. 131. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
5. Про затвердження Кримінального кодексу Української РСР : Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки від 28.12.1960. *Відомості Верховної Ради*. 1961. № 2. Ст. 14.
6. Даньшин І. М., Голіна В. В., Валуйська М. Ю. Кримінологія: Загальна та особливі частини : підручник; за заг. ред. В. В. Голіни. 2-ге вид. перероб. і допов. Харків : Право, 2009. 288 с.
7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 4-е вид., перероб. та допов. / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. Київ : Юрид. думка, 2007. 1184 с.
8. Про судову практику у справах про хуліганство : Постанова Пленуму Верховного Суду України № 10 від 22.12.2006 р. *Вісник Верховного Суду України*. 2007. № 2. С. 4–7.
9. Статистичні таблиці, що характеризують злочинність в Україні в період 1960–2000 років : довідник / уряд. Ф. О. Кіріленко. Київ : Паливода А. В., 2019. 242 с.

Надійшла до редакції 21.08.2020

References

1. URL : https://arm.naiu.kiev.ua/books/kval-ok-zlochuniv-25-04-207/lectures/lecture_4.html.
2. Bondarchuk R. O. Znyshchennia abo poshkozhdennia maina: istorychnyi aspect [Destruction or damage to property: a historical aspect]. Forum prava. 2010. № 2. S. 45–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_2_11.
3. Korzhanskyi M. I. Kvalifikatsiia zlochyv [Qualification of crimes: textbook. way] : navch. posib. Vyd. 2-he. Kyiv : Atika, 2002. 640 s.
4. Kryminalnyi Kodeks Ukrainy [Criminal codex of Ukraine]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2001r. № 25–26. St. 131. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
5. Pro zatverdzhennia Kryminalnoho kodeksu Ukrainskoi RSR [On approval of the Criminal Code of the Ukrainian SSR] : Zakon Ukrainskoi Radianskoi Sotsialistychnoi Respubliki vid 28.12.1960. Vidomosti Verkhovnoi Rady. 1961. № 2. St. 14.
6. Danshyn I. M., Holina V. V., Valuiska M. Yu. Kryminolohiia: Zahalna ta osoblyvi chastyny [Criminology: General and special parts] : pidruchnyk; za zah. red. V. V. Holiny. 2-he vyd. pererob. i dopov. Kharkiv : Pravo, 2009. 288 s.
7. Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [Scientific and practical commentary on the Criminal Code of Ukraine]. 4-e vyd., pererob. ta dopov. / za red. M. I. Melnyka, M. I. Khavroniuka. Kyiv : Yuryd. dumka, 2007. 1184 s.
8. Pro sudovu praktyku u spravakh pro khuliganstvo [On judicial practice in cases of hooliganism] : Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy № 10 vid 22.12.2006 r. Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy. 2007. № 2. S. 4–7.

9. Statystychni tablytsi, shcho kharakteryzuiut zlochynnist v Ukraini v period 1960–2000 rokiv [Statistical tables characterizing crime in Ukraine in the period 1960–2000] : dovidnyk / uporiad. F. O. Kirilenko. Kyiv : Palyvoda A. V., 2019. 242 s.

SUMMARY

Fedir O. Kirilenko. Deliberate destruction or damage to another's property caused by arson in 1960-2018. One of the most important elements of the criminological characteristic of intentional destruction of property through arson is the quantitative and qualitative indicators of the commission of this crime, which include the level, structure, dynamics and geography. A full characterization of intentional destruction or damage to property by arson requires consideration of a number of criminological elements, including quantitative and qualitative indicators of intentional destruction or damage to property by arson, characterization of the offender committing intentional destruction or damage to property by arson, cause damage to property by arson.

The article looks at statistics from 1960-2018 that reflect the level of crimes related to the deliberate destruction or damage to another's property by arson. The analysis is based on official statistics of the Interior Ministry of Ukraine. The focus is on the dynamics of reported crimes.

The study of statistics from 1960-2018 on the deliberate destruction or damage of another's property by means of arson allows to obtain a considerable amount of useful information about the mechanism and means of arson, about the conditions and circumstances under which it was prepared and committed, the identity of the offender, etc. Identifying typical methods of arson can be the basis for developing versions, determining the direction of the investigation and the most appropriate ways to search the offender, establishing and further eliminating the circumstances contributing to the arson.

The purpose and purpose of this article is to investigate statistics from 1960-2018 that reflect the results of the activities of law enforcement agencies in the detection of crimes related to the deliberate destruction and damage to property, including those committed by arson. The overall crime rate can be traced to the tables provided in the article. Investigations can form the basis of law-making activities, as well as serve as a basis for further scientific inquiries concerning the criminal-law characteristics of intentional destruction or damage to property.

Keywords: *crime, destruction/damage to property, arson, structure, dynamics, geography of crime.*

УДК 343.344

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-3-137-144

**Сергій
РИБ'ЯНЕЦЬ**[©]
кандидат
юридичних наук

**Оксана
СОБОЛЬ**[©]
кандидат
юридичних наук

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД

Стаття стосується ознак кримінально-правової політики у сфері боротьби зі злочинами, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої, на сучасному етапі загострення криміногенної ситуації та проведення Операції об'єднаних сил на Сході України. Відсутність чіткої правової регламентації володіння вогнепальною зброєю в Україні призводить до того, що межа між законним і незаконним володінням інколи розмита. Здійснено аналіз законопроектів, запропонованих для регламентації порядку обігу зброї в Україні. Констатовано, що в судовій практиці в разі застосування ст.ст. 262, 263, 263-1, 264 КК, а також у випадку інших злочинів, які вчиняються із застосуванням зброї, допускаються суттєві помилки, обумовлені як

© Риб'янець С. А., 2020
Orcid iD: <https://orcid.org/0000-0003-0910-073X>
oksgor2002@ukr.net

© Соболь О.І., 2020
Orcid iD: <https://orcid.org/0000-0002-1565-0300>
oksgor2002@ukr.net